

CURIOSITATS DE CATALUNYA

(setmanal)

Redacció i Administració:
Barcelona. - Riera Alta, 61

P R E U :

Número corrent	20 cèntims.
Número atrassat	30 »
Subscripció anual	10 pessetes.

S U M A R I

Les tres esglésies d'Egara, pàg. 2. - Una locució popular, pàg. 5. - Nostra premsa, pàg. 6. - Bonaventura Carles Aribau, pàgina 8. - Contes vells... forjats de nou, pàg. 9. - Manlleu, pàg. 12. - Interessants notes respecte a les Arts gràfiques, pàgina 14. - La Catedral de Vic, pàg. 18. - L'extensió de Catalunya, pàg. 21. - El clima de Catalunya, pàg. 22. - Notes manresanes, pàg. 23. - Dels Jocs Florals, pàg. 25. - Les muntanyes de Catalunya, pàg. 27. - Catalans notables, pàg. 31.

Egara. - Façana i campanar de Santa Maria i Sant Miquel.

Les tres esglésies d'Egara

A la banda nord-est de la industriosa i populosa ciutat de Terrassa, s'alcen les edificacions que un jorn pertangueren al municipi de Sant Pere de Terrassa i que avui dia, extingit el susdit municipi, formen el suburbi terrassenc vulgarment dit de Sant Pere. Aquest suburbi o barriada, ocupa el lloc que en segles pretèrits ocupà el municipi romà d'Egara.

Entre les despulles arqueològiques que es conserven d'aquest antic municipi cal destacar, en primer terme, les tres esglésies visigòtico-romàniques que s'alcen a la plaça dita de Sant Pere. Són elles la basílica de Santa Maria, el baptisteri de Sant Miquel i la parròquia de Sant Pere.

¿Com s'explica que aquestes esglésies haguessin estat bastides l'una al costat de l'altra? Molt senzillament: en els primers segles del cristianisme, cada església tenia un sol altar i a cada altar hi era venerat un sol sant. El desig de retre culte a un altre sant, implicava la construcció d'una nova capella o església i, d'aquí, que cada un dels tres sants venerats a Egara tingués església pròpia.

¿Quina és la que primerament fou bastida de les tres

esglésies? Heus aquí una pregunta que ja no és tan fàcil de contestar. Cal tenir en compte que cada una de les tres esglésies ha estat refeta en època posterior a la seva erecció i que no posseïm altres documents que les pròpies pedres que formen els seus murs, per a poder fixar, aproximadament, aquesta data.

Començant per la de Sant Miquel, la qual sembla ésser la que menys modificacions ha sofert, podem fixar la seva construcció abans del segle VIII de la nostra era, tota vegada que es tracta d'un exemplar totalment visigòtic únic a la nostra terra. El primitiu destí d'aquesta capella sembla que fou el de baptisteri, car, en aquella allunyada època, els bateigs tenien lloc fora de l'església i en edifici apropiat. La cripta de què disposa aquesta capella, sembla ésser-hi feta per tal de donar compliment als cànons eclesiàstics aleshores vigents, els quals exigien que el baptisteri de les dones fos separat del dels homes.

Les modificacions que aquesta capella ha sofert ja hem dit que eren molt poques, però volem remarcar-ne una. La finestra de la façana principal, presenta l'arc de ferradura, característic de l'arquitectura àrab, la qual cosa pot donar lloc a sentar dues hipòtesis: que l'església hagués estat restaurada durant la dominació dels sarraïns, o bé que, a través de la distància, l'art oriental hagués deixat sentir la seva influència en el reialme visigòtic. No és que creiem inverosímil la segona hipòtesi, però ens inclinem per la primera.

La primitiva construcció de l'església parroquial de Sant Pere, data de la mateixa època que l'anterior, però, avui dia, d'aquella construcció no en resta altra cosa que l'absis i el creuer. Tota la nau principal del temple, corresponent a l'estil romànic de transició (lleugerament ogival), revela una construcció del segle XII o, millor, del XIII. Cal remarcar que part d'aquesta església està coberta amb teula romana plana, mentre les altres dues ho estan completament amb teula corba.

Ens resta ara parlar de la tercera església, ço és, la de Santa Maria. La seva primera construcció pertany, com la

de les seves companyes, a l'època dels visigots i, probablement, al lapse de temps comprès entre els anys 516 i 546. La part que resta, però, de la primitiva edificació es redueix a l'absis; el creuer i la nau són obra romànica del segle XI. A la dreta del temple, es conserva un fragment de claustre romànic del segle XII o XIII i al davant de la porta principal els fragments d'un mosaic que, segurament, constituïa el paviment del temple visigòtic.

Referent a l'església de Santa Maria, ens ha pervingut l'acta de la consagració del temple actual efectuada el dia 1 de gener de 1112 pel bisbe de Barcelona Ramon Guillem. Aquest document fixa la situació de l'església de Santa Maria *al costat de l'església parroquial de Sant Pere, en el mateix lloc on antigament s'açava la Seu d'Egara*. Bo serà, doncs, que donem una petita notícia sobre l'erecció i duració d'aquesta Seu.

L'any 450, Nundiari, bisbe de Barcelona, al qual bisbat pertanyia Egara, veient-se impossibilitat de visitar còmodament i freqüent el territori de la seva jurisdicció, en desmembrà tota la part occidental i en confià el pasturatge a Ireneu, al qual erigí en bisbe d'Egara. Obtinguda l'aprovació del nou bisbat per la Seu Romana, Ireneu entrà seguidament en funcions.

Veu's aquí la llista dels prelats que succeïren a Ireneu en el seu episcopat: any 516, Nebridi; 546, Tauro; 589, Sofroni; 599, Ilergi; 614, Vicenç (dubtós); 633, Eugeni; 653, Vicenç, i 683, Joan.

L'any 614 (III del regnat de Sisebut) hom tingué en aquesta seu un concili provincial, el principal objecte del qual fou el de signar les actes d'altre concili tingut a Osca, l'any 598.

La invasió sarraïna, ocorreguda a començaments del segle VIII, posà fi a l'existència d'aquesta Seu, la qual no ha estat mai més restablerta, malgrat les peticions fetes després de la reconquesta. Una disposició de Carles el *Calb* adjudicà definitivament el territori *Egarense* a la diòcesi de Barcelona. Les gestions iniciades l'any 970 per

un abat anomenat Cesari, per tal de restablir aquell bishat, tampoc no reeixiren.

L'església de Santa Maria d'Egara fou, fins a l'extinció de l'orde, monestir de canonges regulars de Sant Agustí, adscrit a la col·legiata de Sant Ruf d'Avinyó.

L'any 1612, fou novament consagrat l'altar major d'aquest temple amb motiu d'haver-s'hi efectuat unes reparacions. Fou aleshores quan aparegué dintre de l'altar un vas de vidre que contenia relíquies dels Sants Màrtirs de Saragossa i de Sants Sever, Julià i Valentí, màrtirs. Aquestes relíquies hi havien estat col·locades quan la consagració del 1112.

Actualment tenen cura de la conservació d'aquestes esglésies, preada joia arqueològica, l'Ajuntament de Terrassa i el benemèrit Institut d'Estudis Catalans.

GABRIEL NOGUÉS I PAHÍ.

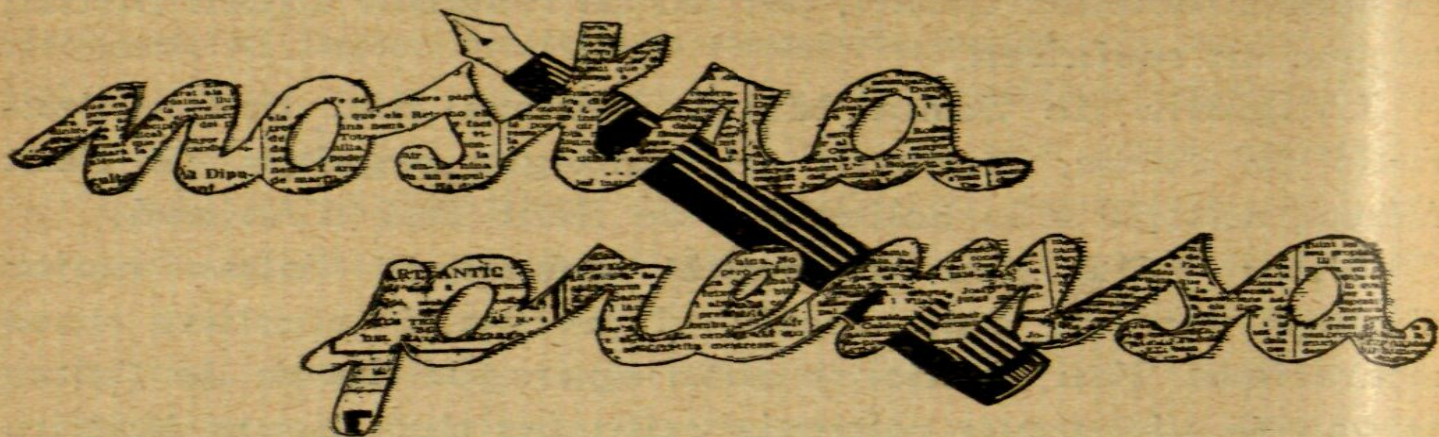
UNA LOCUCIO POPULAR

«Ha estudiat de modos a Porqueres»

Es diu d'alguna persona incivil o mal educada i per a la qual els preceptes de la bona criança sobren.

Porqueres, llogarret de la província de Girona i junt a la vila de Banyoles, amb el nom del qual juga el modisme aprofitant la radical *porç* (porc, tocino, brut, desalinyat, sens polidesa, modos), és, sota el punt de vista artístic-arqueològic, un lloc sumament poètic i interessant. Situat en una petita altura a la vora del famós estany, conserva encara una preciosa església d'arquitectura romànica o bizantina amb una bellíssima portada, restes d'un antic castell senyorial que en el segle XIII passà a ésser propietat del monestir banyolí i en els seus voltants es troben encara restes d'altres monuments.

ENRIC CLAUDI GIRBAL.

« LA RAMBLA »

(Acabament)

Iaixí continuà la seva vida periodística aquest setmanari, fins al dia 29 de juliol del 1935, en què publicà el seu darrer número, sense saber-ho. El general Sànchez Ocaña la suspengué, amb el pretext que no s'havien tramès a la censura diverses galerades que eren reproducció d'altres periòdics, en la qual es deia, que les autoritats no ho feien prou bé.

Aleshores, estigué sis setmanes sense sortir; el dia 16 de setembre del 1935, reapareixia novament amb el títol de "La Rambla de Catalunya", posant segona època, any III, número 56, seguint la cronologia de la primera època que havem explicat.

L'últim número de "La Rambla de Catalunya" fou el de data 6 de gener del 1936, corresponent a l'any IV, núm. 72, segona època, tenint la redacció i administració: Rambla de Canaletes, 13, pral.; la impremta: Bot, 21; preu: 20 cèntims; constant de 12 pàgines a set columnes, i essent il·lustrat.

En aquest darrer número deia: "Així com fou una exigència la transformació de "La Nau dels Esports", en "La Rambla", considerem també com a tal la transformació del setmanari en diari".

Efectivament, tal com estava anunciat, el dia 9 de gener del 1936, sortí per primera vegada "La Rambla" "diari catalanista de les esquerres (edició del vespre)", així ho feia constar com a subtítol, amb la redacció, administració i impremta als llocs esmentats, estar il·lustrat i essent el preu a 15 cèntims l'exemplar, i la subscripció 3'50 pessetes al mes. El tamany, el de sempre.

En aquest primer número deia: "en plegar "La Rambla de Catalunya", setmanari, per retrobar l'antiga "Rambla", continuem la numeració interrompuda en l'any VI, i en el número 315, el dia 29 de juliol de 1935".

"En bona doctrina correspondria que numeréssim any I,

la rambla

2 gener de 1936
Parcelona

Als morts, als presos i
als exiliats, el nostre
primer record i la nos-
tra primera salutació

DIARI CATALANISTA DE LES ESQUERRES (edició del vespre)

Any VII, núm. 270

Redacció i Administració: Rambla Catalana, 12, pral. - Telèfon 14787

Imprenta: Bot, 21 - Telèfon 19000

Preu: 15 cèntims

A 38 DIES DE LES ELECCIONS

De cara a la victòria de les esquerres

Eleccions!

Els secretaris generals dels
partits de la coalició opinen

Entreviu amb Martí Bouret (de l'E. R. C.)
i amb Ramon Peypoch (de l'A. C. R.)

ENTREVISTA
El secretari general de l'E. R. C., Martí Bouret, i el secretari general de l'A. C. R., Ramon Peypoch, han estat entrevistats pels redactors de "La Rambla".

EDITORIAL
Els Ajuntaments
suspenso han
d'esser reposats

Després de la intervenció dels secretaris dels dos partits principals de la coalició, els redactors de "La Rambla" han estat en condicions de formular les seves preguntes i rebre les respostes dels entrevistats.

EDITORIAL
Els Ajuntaments
suspenso han
d'esser reposats

MARTÍ BOURET

En aquest primer número de "La Rambla", diari, hem volgut presentar-vos els dos principals secretaris dels partits de la coalició, Martí Bouret i Ramon Peypoch, perquè us expliquessin les seves opinions sobre la situació política i les eleccions que s'acosten.

Després de la intervenció dels secretaris dels dos partits principals de la coalició, els redactors de "La Rambla" han estat en condicions de formular les seves preguntes i rebre les respostes dels entrevistats.

EDITORIAL
Els Ajuntaments
suspenso han
d'esser reposats

En aquest primer número de "La Rambla", diari, hem volgut presentar-vos els dos principals secretaris dels partits de la coalició, Martí Bouret i Ramon Peypoch, perquè us expliquessin les seves opinions sobre la situació política i les eleccions que s'acosten.

MARTÍ BOURET

En aquest primer número de "La Rambla", diari, hem volgut presentar-vos els dos principals secretaris dels partits de la coalició, Martí Bouret i Ramon Peypoch, perquè us expliquessin les seves opinions sobre la situació política i les eleccions que s'acosten.

Després de la intervenció dels secretaris dels dos partits principals de la coalició, els redactors de "La Rambla" han estat en condicions de formular les seves preguntes i rebre les respostes dels entrevistats.

EDITORIAL
Els Ajuntaments
suspenso han
d'esser reposats

En aquest primer número de "La Rambla", diari, hem volgut presentar-vos els dos principals secretaris dels partits de la coalició, Martí Bouret i Ramon Peypoch, perquè us expliquessin les seves opinions sobre la situació política i les eleccions que s'acosten.

MARTÍ BOURET

En aquest primer número de "La Rambla", diari, hem volgut presentar-vos els dos principals secretaris dels partits de la coalició, Martí Bouret i Ramon Peypoch, perquè us expliquessin les seves opinions sobre la situació política i les eleccions que s'acosten.

Després de la intervenció dels secretaris dels dos partits principals de la coalició, els redactors de "La Rambla" han estat en condicions de formular les seves preguntes i rebre les respostes dels entrevistats.

EDITORIAL
Els Ajuntaments
suspenso han
d'esser reposats

En aquest primer número de "La Rambla", diari, hem volgut presentar-vos els dos principals secretaris dels partits de la coalició, Martí Bouret i Ramon Peypoch, perquè us expliquessin les seves opinions sobre la situació política i les eleccions que s'acosten.

MARTÍ BOURET

En aquest primer número de "La Rambla", diari, hem volgut presentar-vos els dos principals secretaris dels partits de la coalició, Martí Bouret i Ramon Peypoch, perquè us expliquessin les seves opinions sobre la situació política i les eleccions que s'acosten.

De l'octubre del 1934 al
gener del 1936

per A. MONTORI i VIGIL

Després de la intervenció dels secretaris dels dos partits principals de la coalició, els redactors de "La Rambla" han estat en condicions de formular les seves preguntes i rebre les respostes dels entrevistats.

EDITORIAL
Els Ajuntaments
suspenso han
d'esser reposats

En aquest primer número de "La Rambla", diari, hem volgut presentar-vos els dos principals secretaris dels partits de la coalició, Martí Bouret i Ramon Peypoch, perquè us expliquessin les seves opinions sobre la situació política i les eleccions que s'acosten.

MARTÍ BOURET

En aquest primer número de "La Rambla", diari, hem volgut presentar-vos els dos principals secretaris dels partits de la coalició, Martí Bouret i Ramon Peypoch, perquè us expliquessin les seves opinions sobre la situació política i les eleccions que s'acosten.

RAMON PEYPOCH

**El Govern britànic
vol estimular
les relacions
amb la U.R.S.S.**
Hom convoca a delatats
el conflicte macedoni

Després de la intervenció dels secretaris dels dos partits principals de la coalició, els redactors de "La Rambla" han estat en condicions de formular les seves preguntes i rebre les respostes dels entrevistats.

MARTÍ BOURET

En aquest primer número de "La Rambla", diari, hem volgut presentar-vos els dos principals secretaris dels partits de la coalició, Martí Bouret i Ramon Peypoch, perquè us expliquessin les seves opinions sobre la situació política i les eleccions que s'acosten.

Salutació

En aquest primer número de "La Rambla", diari, hem volgut presentar-vos els dos principals secretaris dels partits de la coalició, Martí Bouret i Ramon Peypoch, perquè us expliquessin les seves opinions sobre la situació política i les eleccions que s'acosten.

MARTÍ BOURET

En aquest primer número de "La Rambla", diari, hem volgut presentar-vos els dos principals secretaris dels partits de la coalició, Martí Bouret i Ramon Peypoch, perquè us expliquessin les seves opinions sobre la situació política i les eleccions que s'acosten.

Facsimil del primer número de «La Rambla», diari.

número 1, però no volem sacrificar sis anys que són el nostre orgull, i per això, tot i que en passar de setmanari a diari, la numeració hauria d'esser nova, encara que "La Rambla", diari, la fem, defensant idèntics ideals, els mateixos que hem vingut fent "La Rambla" setmanari, i a intermitències "La Rambla de Catalunya", posem: Any VII, número 316, i continuem la vella història de "La Rambla".

Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

JOSEP CARRERAS.

Bonaventura Carles Aribau

COM ampliació de la biografia que CURIOSITATS DE CATALUNA va publicar en el seu primer número d'aquest insigne Patrici, el nostre bon amic senyor Pere Cantarell, ens ha tramès les notes que van a continuació:

Primerament manifesta que està equivocada la data de la seva mort: no és el dia 17, sinó el 26 de setembre del 1862. Com que vivia a la Rambla del Centre, número 36, pis tercer, de Barcelona, quin domicili perteneixia a la parròquia de Sant Josep, vulgarment anomenada de Santa Mònica, el dia 28 de l'esmentat mes, en dita església, es celebraren les exèquies de cos present.

A l'acta de defunció, consta casat en segones núpcies amb donya Joana López de la Torre Ayllón, havent fet testament a Madrid.

El dia 21 de juny de 1877, varen traslladar-se les seves despulles, de la propietat funerària de don Lluís Rigalt, on reposaven, a la Capella del Cementiri anomenat de l'Est. Varen ésser col·locades en una urna a la paret de l'absis al costat de l'epístola, davant de la de l'historiador Campmany, on actualment encara hi són.

També ens assabenta que, a més a més del seu retrat, com dèiem, de la Galeria de Catalans Il·lustres, instal·lada a l'edifici de l'Ajuntament de Barcelona, es coneixen els següents: un que existeix a l'Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi de Barcelona, pintat per Joaquim Espalter, per encàrrec de la Junta de Comerç de Catalunya. Es d'una exactitud molt visible i el seu tamany és de 1'80 × 0'90 metres.

L'executat per Garcia, que posseeix don Lluís Rigalt.

Un medalló amb el retrat de perfil, degut a l'artista senyor Palmerola, pensionat a Roma.

El fet per R. Martí Alsina, i el regalat pel pintor doctor Rafael Forns, catedràtic de la Central de Madrid, al senyor Francesc Macià, primer President de la restaurada Generalitat de Catalunya, amb ocasió de la visita que efectuà a la seva Casa-Museu dels Vargas, per al Museu de Barcelona, junt amb el de l'esposa d'Aribau, donya Joana López de la Torre Ayllón.

En Patufa

ERA petit, molt petit, tan petit que quasi per a tothom passava desapercbut. I és clar, com que gairebé no s'alçava més de quatre pams de terra, ningú no en feia cas.

Joanet, més que contrariat n'estava enfadat i fins enrabià i tot. On s'havia vist veure's arreconat, obligat a fer el mateix paper d'un zero a l'esquerra, ell que era tot bondat i cor obert?

Un dia arribà a casa seva amb l'exasperació pintada en el rostre. Li havien tret un motiu: "En Patufa".

De primer, quan aquell vailet, aprenent com ell, l'anomenà així, no en volgué fer cas. Però tant i tant l'inquietà que aconseguí fer-lo empipar. I d'aquí vingué tot. La nova corregué ben aviat, talment regueró de pólvora. Al cap de mitja hora escassa, ja ho sabia tot el personal de la fàbrica.

Fou llavors quan vingueren les bromes pesades, les dites molestoses, els acudits enutjosos, les paraules feridores... Tot anava caient damunt del pobre Joanet, el qual acceptava resignat, amb una mitja rialla despistadora en els llavis i el cor embolcallat per la més gran indignació.

Tothom, qui més qui menys, es creia en el dret de dir-li qualsevol cosa al petit Joanet, si més no per a provar la pròpia destresa en l'art de fer-lo sortir de fogó.

Uns li preguntaven:

—Ei, tu, *patufa*, d'on has sortit tan tou?

Altres li deien:

—Com que ets tan *patufa* ves amb compte de no caure forat avall quan vagis a fer certes feines.

El de més enllà, afegia:

—En *patufa*, el nostre lilliputenc, és el que millors condicions reuneix per a escuracalderes. Tampoc no serveix per altra cosa...

En Pere, el més vell teixidor de la fàbrica, continuà:

—Tanmateix, *patufa*, el dia que nasqueres ta mare amb tu devia treure la rifa.

—En Pau, el contramestre, home alt, cepat i forçut, acabà de fer la balançada:

—I sense posar-hi. Més li hauria valgut criar porcs. Jo estic que en aquell moment no devia saber ben bé el què es feia, veritat *patufa*, que l'encerto?

Va ésser en aquell precís moment, mentre tots creien que en Joanet els increparia durament, com altres vegades havia fet, amb la seva vèrbola irreflexiva i desatinada, governada més pels nervis que per el cervell, quan amagant la cara entre els braços, esclatà en grans plors.

—Mireu la gallineta mullada! —digué un.

—Oi tal! plora llàgrimes de debò —afegí un altre.

—Ves per on *En Patufa* es torna un faldilletes. Plora per no res, com les dones... —continuà un tercer.

—Més valdria que aquestes llàgrimes de cocodril les guardassis per altres moments. Qui sap si, malgastant-les ara, poden fer-te falta algun dia —recomanà Pere amb més ironia que altra cosa.

—Bé, Joanet, la veritat és que no n'hi ha per tant, home. Tot plegat res barrejat amb gens. I per aquesta barreja et poses així? —exclamà l'ordidor, un home fet i pastat com n'hi han pocs, amb un to paternal que reanimà al dissortat minyó.

—Nois, el vell ordidor ens fa traïció. No ho sabeu, veritat? Doncs, defensa *En Patufa*... Es veu que el xic deu pagar-lo bé! —innovà en Pere, com aquell que diu una gran cosa.

—No solament el defensa sinó que el protegeix i tot... —afegí el malpensat d'En Pau.

—Jo he vist com li feia un petó! —afirmà un.

—I jo com l'abraçava —assegurà un altre.

—Ara sabrem —continuà En Pere— de tot això que diu, què hi ha de cert. El mateix Jeroni ordidor ens ho dirà.

S'ajuntaren tots i presidits pel teixidor decidiren intervenir a aquell que instants abans compartia llurs mateixes idees i que de cop i volta se n'havia desdit per anar a favor del petit Joanet.

—Ei, mestre Jeroni, que us peixa bé el menut que tant de bé li voleu? —començà dient en Pere, en representació de tots.

—A què vénen aquestes paraules? —inquirí el bon home.

—Com que abans éreu dels nostres...

—Falteu a la veritat, puix mai no m'he aliat amb qui, empès per l'enveja, per la gelosia o pel menyspreu, hagi proposat fer burla, mofa o escarni d'algú. I menys quan aquest algú és un pobre infant, bo i honrat com el que més, sense altres tares que les creades pel vostre mal instint... Dolents, més que dolents... el vostre mal procedir, tard o d'hora, us ha de perdre.

—Vós podeu anar dient, però ell plorava... Segurament devia penedir-se d'alguna cosa que les nostres paraules li han rememorat.

—Les paraules vostres, de tan injustes, han estat cruels, mancades de sentit comú, feridores a més no poder. Per això ha plorat, veritat Joanet?

Davant l'expectació de tots, amb veu mig apagada, En Joanet parlà:

—He plorat, però no per mi; ha estat per la mare, per aquella bona mare meva que tant em volia, que tant m'estimava... Es morta. Segurament que des del Cel, perquè pel que era bona forçosament ha d'ésser allí, vetlla i prega per mi. Vosaltres que no la coneixíeu, que ni tan sols n'havíeu sentit a parlar, us heu permès posar-la en vostra boca, no per elogiar-la, però sí, per insultar-la, per ofendre-la, per bescantar-la... Per ella, per a desgreujar-la de les vostres ofenses, he plorat...

—...

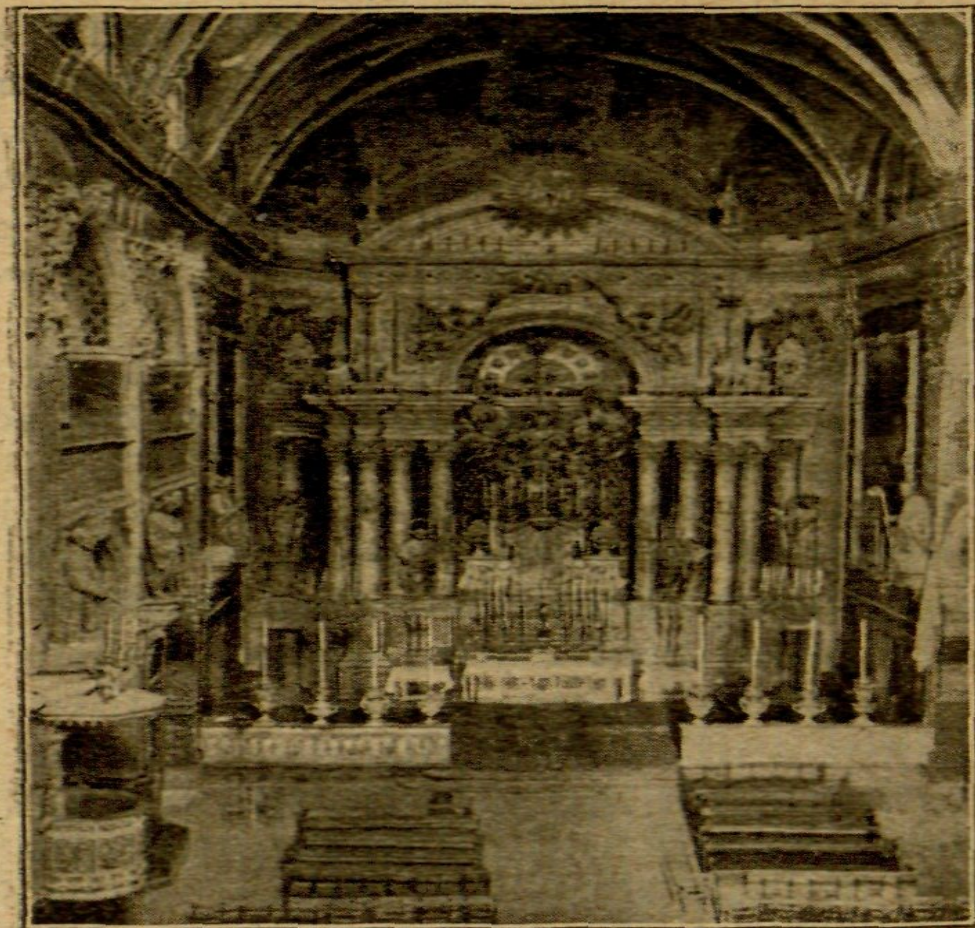
—La llagrimeta que apunta en cada un dels meus ulls em diu bé prou el que els vostres llavis callen, el que el vostre cor sent. Gràcies per haver-me sabut comprendre... Us estic més que agraït, amiguets meus... Veritat que des d'ara em voldreu tenir per un amic i company vostre?

En Pere fou el que, tot eixugant-se amb el revés de la màniga parlà en nom de tots.

—Ja ho crec que sí: I no et direm més *En Patufa*, t'anomenarem pel teu nom: Joan. Perquè si bé de tots nosaltres ets el més curt de talla, ets el més gran de cor i de sentiments.

JOSEP-MARIA SALAS I JULIA

Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

Manlleu.—El magnífic temple parroquial.

Manlleu

FORMOSA vila que correspon a l'ex-província de Barcelona, i al partit judicial i diòcesi de Vic, compresa en la comarca anomenada Plana de Vic, situada a l'esquerra del riu Ter, a vuit quilòmetres de la ciutat de Vic. Es troba a 420 metres d'altitud sobre el nivell de la mar. Té estació de ferrocarril de Barcelona a Sant Joan de les Abadesses; hi passa la carretera de Vic a Olot, la de Sant Hipòlit de Voltregà a Sant Pere de Torelló i a Roda. Celebra Festa major el dia 15 d'agost, i mercat cada dilluns.

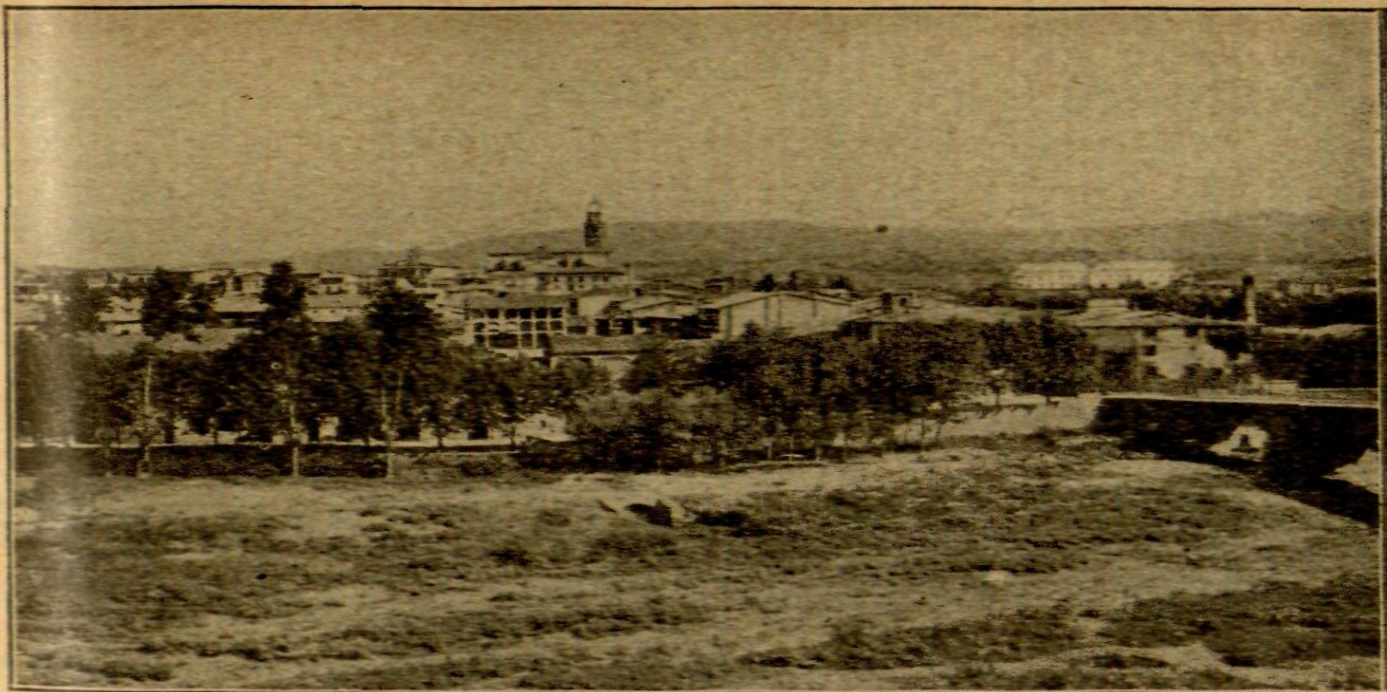
A més de l'església parroquial, que és molt espaiosa, té aquesta vila la de l'Hospital, l'ermita de Sant Jaume, i el temple expiatori del Sagrat Cor de Jesús, a Puig Agut.

Es població molt industrial, i compta amb diverses fàbriques que li donen importància.

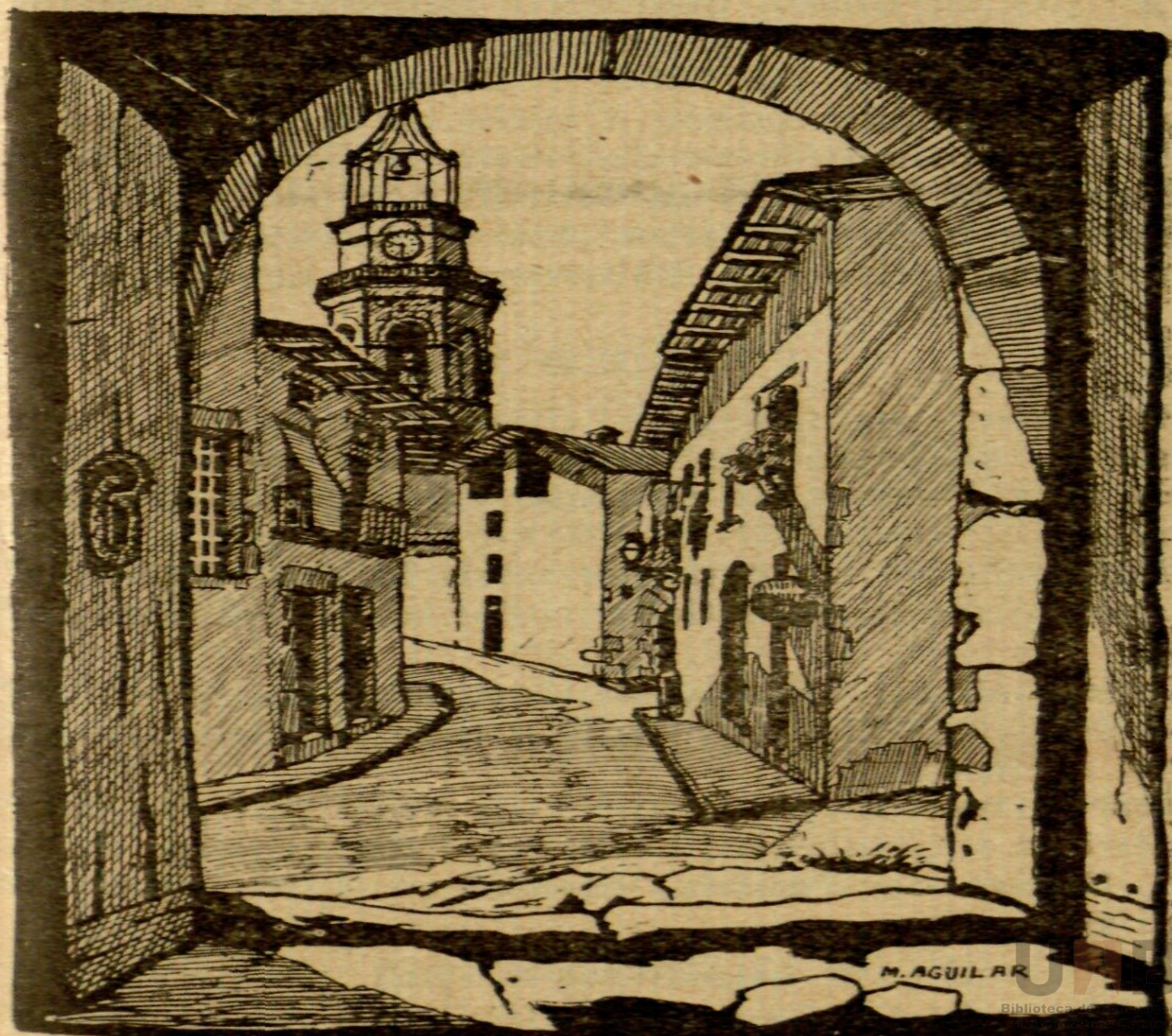
El seu terme és pla i de clima fresc i sa. Pertanyia en part a la jurisdicció senyorial del Comte d'Osona.

La seva església primitiva va ésser consagrada el dia 8 de novembre de l'any 906 pel bisbe Idalguer. Prop de la vila hi havia un castell feudal del qual encara es veuen les runes dins del terme de Sant Vicenç de Torelló.

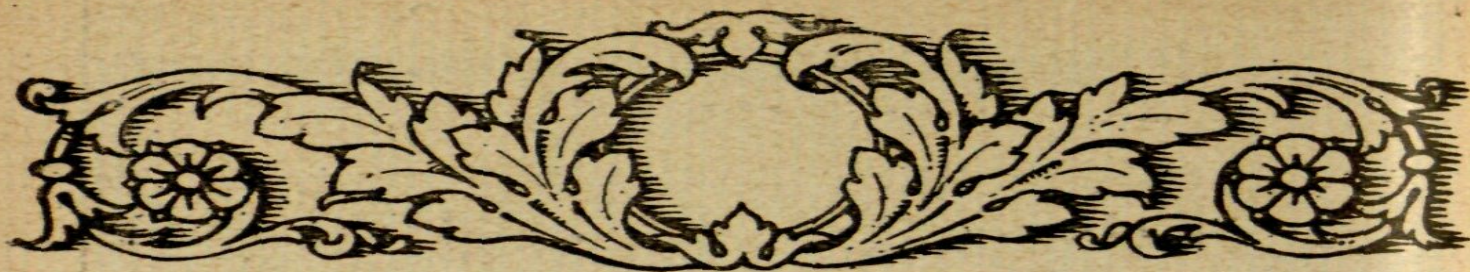
L'escut de Manlleu el constitueix una mà, amb una branca de llorer a un costat i de palma a l'altra.

Vista de la vila de Manlleu.

Un bell indret de Manlleu.

Interessants notes respecte a les Arts gràfiques

Compilades per
ROMÀ CANIVELL I BUXÓ.

SEGLE X

D'aquest segle és el *Comentari a l'Apocalipsi*, escrit per S. Boato, manuscrit miniaturat, i ornamentat amb un gust exquisit, el qual figurà a l'Exposició Universal de Barcelona, de 1888, i despertà l'interès i cridà l'atenció del públic selecte i entès en arts gràfiques.

Es el llibre més antic d'aquesta matèria que es coneix, i pertany a la Catedral de Girona.

Existeix també un altre *Apocalipsi* notable, que data del segle XII, existent a Barcelona, i és el més antic després del de Girona.

SEGLE XI

En aquest segle, segons alguns historiadors, començà a usar-se el paper de cotó, inventat pels alarbs. La pròpia raça inventà, en el segle XII, el paper de fil a Catalunya.

Vàries peces autèntiques, del Museu Provincial de Tarragona, donen autenticitat a les notes del paràgraf anterior.

Tenen, al dit Museu, un document en paper *cebti* o alarb, de l'any 1211, que sembla ésser el més antic que es coneix a Espanya.

Una carta-ordre de Jaume I, de l'any 1258, en paper de fil, fabricat a Catalunya, i una carta del canonge de Tarragona, Bernat de Padiala, escrita en 1290, estesa sobre paper de pasta.

11 FEBRER 1445

El Consell de Cent o Municipalitat de Barcelona, va publicar un *ban* per conciliar les diferències entre els enquadernadors i comerciants de *pergamins i paper*. Per dit

UAB
Biblioteca de Comunicació
i Història

ban, s'ordenava que cap persona pogués comprar ni vendre *papers ni pergamins* sense denunciar al comú dels enquadernadors, la quantitat de sacs que s'haguessin comprat, a fi que els de l'ofici poguessin escollir la quantitat que volguessin comprar, fins les *dues terceres* parts, al preu de cost i despeses compreses.

23 MAIG 1446

El Consell Municipal de Barcelona, en les primeres Ordenances del Gremi de Llibreters enquadernadors, de 1446, fixà el nombre de 2 *Cònsols* per a l'administració i bon règim del ram.

Aquesta dada prova la molta importància que a Espanya tenia el comerç de llibres, abans de la invenció de la impremta per Gutenberg.

8 SETEMBRE 1461

Es va gravar a Catalunya un retrat del Príncep de Viana, fet sobre metall, al buril, amb certa pulcritud, que revela una mà experta.

Està copiat en la "*Iconografía Española*", de Valentí Cardenera.

Els gravats sobre metall, més antics, de l'estranger, són del "*Mestre Alemany*" i daten del 1464.

Es una dada que demostra, d'una manera ben clara, l'existència a Espanya, abans de la invenció de la impremta, dels coneixements d'estampar.

10 MAIG 1468

El peu d'impremta

El peu d'impremta o manera de consignar on, quant i per qui fou imprès un llibre, és d'ús moltíssim més remot, que l'art d'imprimir inventat per Gutenberg.

En la Biblioteca Nacional (marca P. 61) es guarda un llibre manuscrit, amb aquesta nota final, en català.

"Fou acabat lo present libre a X de May any 1468, de mà d'en Cristòfol Bosch llibrater. Deo gratias".

Quatre segles abans, al final o peu d'un document reial, un capellà de Ripoll, Oriol, firma i exposa quin ha estat el seu treball en l'escriptura de dit document.

16 JUNY 1477

Aquesta és la data del primer llibre fet a Tortosa, de què es té notícia, imprès pel mestre Pere Bruno i Nicolau Spindeler.

Porta per títol, "*Rudimentos de gramática*", en llatí, original de Nicolau Perotti.

15 JUNY 1478

Pere Bruno i Nicolau Spindeler van acabar d'imprimir, a Barcelona, la primera part dels "*Comentarios de Santo Tomás a la Ethica y a la Política de Aristóteles*".

31 AGOST 1479

L'alemany Nicolau Spindeler es va separar de Pere Bruno, savoia, i imprimeix a Barcelona una edició del *Manipulus curatorum*, que tantes vegades i en tants llocs diferents ha estat reimprès durant els primers anys de la invenció de la impremta.

No té portada ni foliació, i té en blanc el lloc de les lletres inicials dels capítols. Les planes tenen dues columnes de 31 línies cada una.

5 OCTUBRE 1580

El Consell del Gremi d'Impressors de Barcelona acordà enviar a Simó Gràcia i Francesc Dauder, en peregrinació al Monestir de Montserrat, per a fer ofrena a la Verge de dues atxes i dos ciris implorant la salut del Rei d'Espanya.

2 NOVENBRE 1480

Nicolau Spindeler, mestre impressor alemany, va acabar, a Barcelona, la impressió del "*Regimiento de Príncipes*", d'Egidio Romano, en llengua catalana.

Aquesta és la primera edició d'aquest llibre, i no la impresa a París, en 1482.

D'aquesta primera edició impresa a Barcelona, en 1480, per Nicolau Spindeler, se'n guarda un exemplar a la Catedral de Barcelona.

5 NOVENBRE 1480

En aquesta data foren convocades Corts a Barcelona, però per falta del Rei, no pogueren entrar en funcions fins alguns dies després. En elles es va acordar augmentar en un 15 per cent l'extracció de llibres impresos, amb la qual cosa es va perjudicar d'una manera molt notable l'art de la impremta i llibreria en els dominis de la Corona d'Aragó.

3 MAIG 1483

La primera obra impresa a Girona, el dia 3 de maig del 1483, fou el "*Memorial del Pecador*".

28 FEBRER 1488

El primer gravat espanyol fet amb fusta, i conegut, de dada certa, porta la de l'any 1488, i és signat per Fra Francesc Domènech, del convent de Santa Caterina, de Barcelona.

7 MARÇ 1498

Per ordre dels Inquisidors són cremats públicament, a Barcelona, alguns llibres hebreus i bíblies "escrites en vulgar".

8 GENER 1499

Fabricació i preus de paper a Catalunya

En aquesta data, el preu regular del paper, a Barcelona, era 4 lliures, 12 sous, i el fi, 5 lliures amb 5 ó 6 sous, segons classe. Les marques més conegudes i que tenien més circulació en aquella època foren la Creu, la mà i la del cap de mona.

El pergamí que es fabricava a Montblanc i Santa Coloma de Queralt, es pagava per dotzena a 18 sous els superiors, i a 15 sous els altres, no tan bons, i també en fabricaven una classe inferior, molt corrent, a 12 sous la dotzena.

31 GENER 1553

Sa Majestat Cesària D. Carles I d'Espanya, atenent-se al crèdit del principat de Catalunya, va concedir als llibreters o comerciants de llibres de Barcelona, privilegi per formar Col·legi i tenir Cònsols pel seu govern, promulgant, a més, diferents Ordinacions.

19 JUNY 1561

L'impressor barceloní, Jaume Cotey, va publicar, en aquest any, una obra de música, sumament rara en l'actualitat, titulada: *Odorum (quas vulgo madrigales appellamus)*, l'autor de la qual fou el canonge barceloní, Pere Albert Vila, famosíssim en el seu temps.

La impressió d'aquesta obra, feta amb tipus de música movibles, és altament notable, afirmant els intelligents que pot competir amb les impressions musicals estrangeres més notables de l'època.

(Seguirà).

Façana de la Catedral.

La Catedral de Vic

ABANS de dir-ne res, bo serà recordar quelcom de la Catedral antiga, de la reedificada en 1038 pel bisbe Oliva, construïda d'una sola nau gòtica. La façana, diu l'autor de les *Festivas demostraciones de la ciudad de Vich en la consagración de la nueva Catedral*, era rústega i rematava en figura triangular; tenia a cada costat dues petites torres... L'ingrés de la portada formava una ogiva en gradació, en quines columnes, arcs, i intercolumnes hi havia molts treballs del gènere gòtic, i sobre el dintell un relleu que representava el sant Sopar del Senyor. A l'única nau primitiva, se li afegí, en 1401, un gran creuer que amb ella comunicava per mitjà de dos arcs, i en 1633 una segona nau, que amb l'altra i amb el creuer comunicava per dues escales petites. Cinc capelles tenia la paret d'aquesta nau, que són les de la part de l'Evangelí, única cosa que s'ha conservat de la Catedral antiga.

La construcció de la nova fou començada en 1781 pel bisbe Artaleix, acabada i consagrada en 1803 pel seu successor Veian. Començant a examinar-la pel seu gran frontis de 150 pams d'altura i 200 d'amplada, no pot menys de sorprendre el bon efecte que causa a l'ésser aixecada a la plaça de Santa Maria, amb la seva majestuosa escalinata, les seves columnes parellades de marbre del país, els seus adornaments, de sis colossals estàtues

dels Patrons de la ciutat de Vic, que el coronen, i la gran creu de ferro en què remata.

Però més sorprenent és la vista de l'interior, amb les seves tres majestuosos i esveltes naus dividides per sis pilastres altes, primes i adornades en les seves quatre cares amb altres estriades d'ordre corinti ricament treballades. Igual a les descrites, n'hi ha altres arrimades a les parets laterals en nombre de 26, sobre les quals hi ha una cornisa coríntia que dona la volta a l'església. Entre els braços del creuer i després de les dues últimes pilastres que divideixen les naus, s'aixeca el cimbori, que fa un bellíssim efecte combinant-se majestuosament amb les moltes pilastres i arcs del presbiteri i absis. Arrimat a les quatre primeres està el chor, que res no ofereix de particular, a no ésser el magnífic orgue, col·locat al seu

costat esquerre, obra de Pere Joan Cavaller, que potser és un dels millors de Catalunya.

El retaule major és una rica obra d'alabastre d'estil gòtic. El constitueixen quatre cossos horitzontals, en el primer dels quals hi ha una filera de petites figures d'Apòstols i Evangelistes; una estàtua també d'alabastre, que representa Sant Pere, ocupa el centre de l'altar sota d'un pinacle que serveix de repisa a una estàtua de la Verge, també coberta per un petit dosser. Varis quadres amb relleus allusius a la Verge i a Sant Pere fan el restant dels tres cossos superiors, dividits uns dels altres per faixes verticals, en què es veuen dintre de petits núvols, estàtues de varis sants. Aquest bonic retaule, encara que de poca aparença, notable en els seus detalls, va ésser construït a darrers del segle xiv o començaments del xv, a costes de don Bernat Despujol, les armes del qual hi estan gravades.

A més de l'altar major, són notables altres altars; el de la Verge del Pilar, de marbre de Carrara, i el de Sant Bernat, que era de la Catedral antiga i de mitjans del segle xvii. En el fons d'una severa capella, incrustada a les seves parets i arcs de marbre del país i adornada amb vuit magnífics quadres ressalta un sarcòfag de plata, de molt mèrit, fabricat en 1788, en el qual descansen les despulles d'aquest sant bisbe de Vic. Mereix, així mateix, l'atenció dels intelligents, l'altar de la Verge de la Soledat, ric treball d'escultura, que revela el geni del vell artista Josep Gros.

Entre els quadres notables d'aquesta Catedral, són dignes de recordar els de la capella de Sant Bernat, els de Sant Miquel, de Romaní, sobre la porta principal; un de Colomer, a la capella del Pilar; i més que tots, el del baptisme de Sant Joan, sobre les piles baptismals, de Flauger.

Les dimensions d'aquest temple són: 281 pams des de l'entrada al presbiteri, i aquest 80. Té 188 d'amplada i 200 d'altura fins a la clau de la volta. La nau del centre té 60 pams d'amplada i 35 les laterals.

(Acabarà).

L'extensió de Catalunya

SEGONS les dades més aproximades, a Catalunya, que afecta la figura d'un triangle, se li assigna una superfície total de 32.330 quilòmetres quadrats.

Així resulta que, reduïda com es troba avui dia i havent-se disgregat gran part del seu territori, que ara pertany a França, com el Rosselló i la Cerdanya, té una extensió més gran que el regne de Bèlgica, que consta solament de 29.457 quilòmetres quadrats, i diem més gran, perquè Bèlgica és un país pla i la nostra terra és completament accidentada i muntanyosa.

Catalunya té quasi la mateixa extensió que l'Estat de Bhoutan (Principat al vessant meridional de l'Himalaia), poc menys que Dinamarca (sense comptar les colònies té 38.340 quilòmetres quadrats), i més gran que la República d'Haití (28.676 quilòmetres quadrats); prop del doble d'Hawai (aquesta República de les illes Sandwich té 16.946 quilòmetres quadrats), i immensament més extensa que el Principat de Liechtenstein (159 quilòmetres quadrats), i el gran ducat de Luxemburg (2.587 quilòmetres quadrats).

Qualsevolga de les nostres ex-províncies catalanes és major que el Principat de Mònac (21'6 quilòmetres quadrats), i en conjunt superior a Montenegro (9.089 quilòmetres quadrats). L'Holanda, comptant les províncies del Bravant, Drenthe, Frise, Groningue, Gueldre, Holanda septentrional, Holanda meridional, Limburg, Overijssel, Utrecht i Zelanda, té una extensió de 33.000 quilòmetres quadrats, i de l'últim cadastre resulta 32.538 quilòmetres, o sien 208 quilòmetres més que Catalunya en superfície plana; però atenint-se a què els Països Baixos són completament plans i la nostra Pàtria és molt accidentada, m'atreviria —diu en Pere Estasén, en el seu llibre "Cataluña"— a assegurar que, esplanant tot el terreny accidentat de Catalunya, resultaria més extensió que el de tota la nació holandesa.

Avantatgen en població les quatre ex-províncies catalanes a la República del Salvador (21.070 quilòmetres quadrats); al regne de les illes Samoa (2.787 quilòmetres

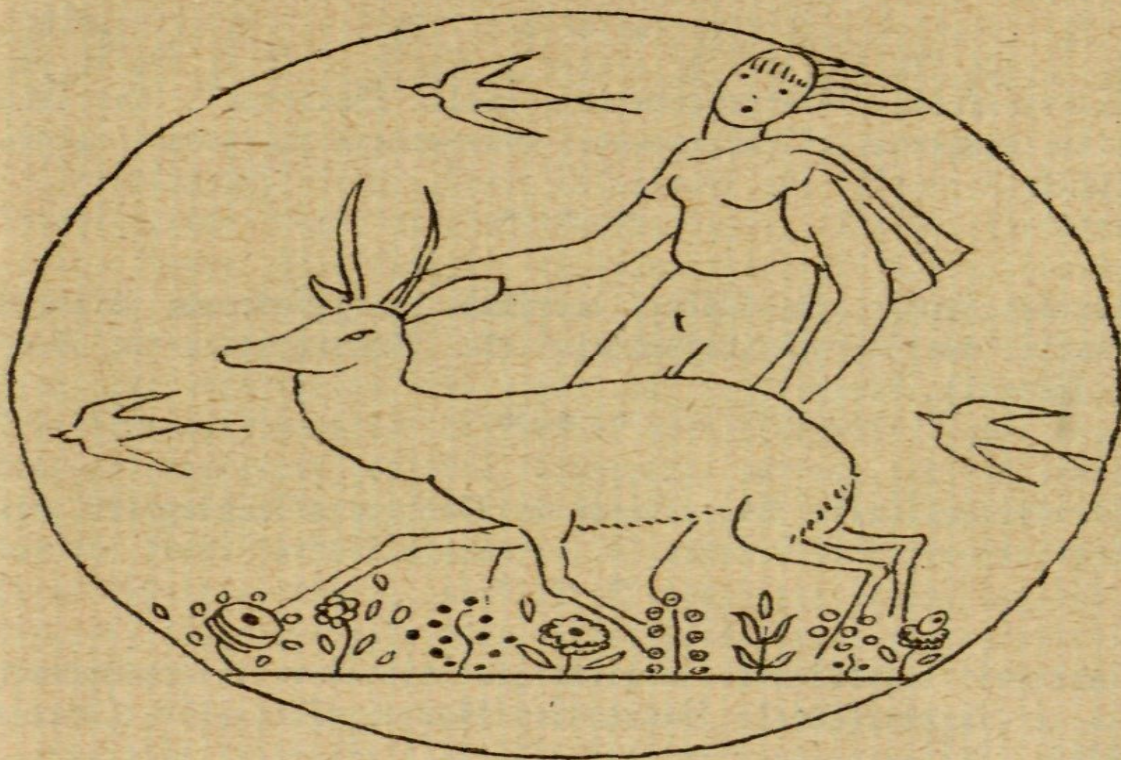
quadrats); a la República de Sant Marí (59 quilòmetres quadrats); al regne de les illes Tonga (997 quilòmetres quadrats); al gran ducat de Baden (15.263 quilòmetres quadrats); a la vila lliure de Bremen (256 quilòmetres quadrats); al ducat de Brunswick (3.690 quilòmetres quadrats); a la vila lliure d'Hamburg (415 quilòmetres quadrats); al gran ducat d'Hesse (7.682 quilòmetres quadrats); al Principat de Lippe (1.215 quilòmetres quadrats); a la vila lliure de Lubek (299 quilòmetres quadrats); als grans ducats de Mecklemburg-Schwerin (13.162 quilòmetres quadrats); de Mecklemburg-Strélitz (2.929 quilòmetres quadrats); d'Oldenburg (6.427 quilòmetres quadrats); a l'antic regne de Saxònia (14.993 quilòmetres quadrats); al ducat de Saxònia Altenburg (1.324 quilòmetres quadrats); als ducats reunits de Saxònia Coburg Gotha (1.958 quilòmetres quadrats); al ducat de Saxònia Meiningen (2.468 quilòmetres quadrats); al de Saxònia Wèimar Elisenach (3.615 quilòmetres quadrats), i a l'antic regne de Wurtemberg (19.517 quilòmetres quadrats).

EL CLIMA DE CATALUNYA

En general el clima de Catalunya és benigne i a propòsit per a restablir-se i posar-se bona la gent emmalaltida. Al pla es disfruta d'una temperatura agradable a l'hivern i es nota calor a l'estiu. Al fort dels freds són molts els anys que no s'han glaçat els tolls d'aigua i en què la vegetació a penes s'ha ressentit d'ells.

La presència en la nostra terra del taronger, llimoner, palmeres, etc., i altres plantes dels països càlids, indica que en general el fred no és intens.

En les costes es frueix d'una calor semblant a l'inter-tropical; en canvi, les altes muntanyes permaneixen cobertes de neu quasi tot l'any. De manera, que a Catalunya es troba un petit resum de tots els climes en què pot viure l'home, sense que la calor ni el fred sien insuportables, la qual cosa s'explica per la seva posició geogràfica.

Notes manresanes

CONSERVA del temps dels romans el Pont Vell, sobre el riu Cardoner, construït uns 200 anys abans de la nostra era.

* * *

Quan els francesos es van apoderar de Barcelona, el dia 12 de febrer del 1808, van resoldre enviar paper timbrat o segellat a totes les altres ciutats de Catalunya. A Manresa van saber el dia de l'arribada del carro que portava l'esmentat paper, i reunits a la Plaça Major uns quants homes decidits, van cremar el carro als crits de ¡Visca el rei! ¡Morin els francesos!

* * *

Per moltes vicissituds va passar la ciutat de Manresa durant la guerra anomenada de la Independència, però la més trista de totes va ésser la crema de la població per tropes de Magdonal, el 30 de març de 1811, destruint-se de 700 a 800 cases.

* * *

A l'any 1859 s'inaugurà la llum pública per mitjà del gas; això canvià completament l'aspecte de la ciutat.

* * *

La Casa-Asil "Germanetes dels Pobres", de Manresa, que fou la segona d'Espanya, començà la seva actuació a l'any 1863.

* * *

A 21 de juny de 1859, arribà la primera màquina de via ferrada de la Companyia de Saragossa a Barcelona (ara del Nord).

* * *

El ferrocarril de Manresa a Berga s'inaugurà en 1884

* * *

El servei telefònic començà el seu funcionament a Manresa, a càrrec de la Societat Balet, Graell i Companyia, l'any 1889.

* * *

A l'any 1891, s'inaugurà oficialment el Passeig de Pere III, construït darrera l'església de Sant Domènec.

* * *

A 25 de març de 1892, se celebrà la primera reunió per l'aprovació de les cèlebres Bases de Manresa, que foren el primer puntal ferm de l'essència del catalanisme.

* * *

La il·luminació elèctrica s'instaurà l'any 1894.

* * *

El dia 12 d'octubre de 1907, sofrí Manresa una espantosa riuada del Cardoner, que causà moltíssims desperfectes en els edificis i fàbriques properes al riu i ocasionà nombroses víctimes.

* * *

Manresa posseeix els títols de: Molt Noble, Molt Lleial i Benèfica ciutat.

UNB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

F. MUNCUNILL M.

Dels Jocs Florals

EL Consistori dels Jocs Florals de Barcelona és una institució tan esponerosa, que seria inconcebible que, ja mai més, deixés de celebrar-se el Certamen anyal, on es canta la Fe, la Pàtria i l'Amor, conceptes bells, lema dels prosseguidors d'aquestes justes poètiques.

Adhuc en èpoques en què la repressió ha obert solc en nostra terra, curulla d'ideals de llibertat, no ha deixat d'efectuar-se aquest esplai literari, si no en el seu propi fogar, en altres llocs hospitalaris on els intellectuals li dispensaren bon acolliment i li reteren homenatge.

Hem arribat a maig, doncs i, com sempre, en el primer diumenge, s'han otorgat uns aplaudiments merescuts i s'ha fet acatament als escriptors que en la lluita han triomfat.

L'origen de l'esmentada festa s'atribueix a costums romans, encara que fins a l'Edat mitjana no es té esment fos portada a la pràctica en la forma actual. Els Jocs Florals tal com els coneixem, varen implantar-se a Tolosa l'any 1324.

Com que totes les manifestacions artístiques o culturals han produït sempre, en l'espiritualitat de Catalunya, una sensació desvetlladora d'entusiasmes, fou per ço que a últims d'aquell mateix segle, o sigui a l'any 1393, sots el reial patrocini de don Joan I, i de la seva muller donya Violant, els trasplantaren a Barcelona els immortals poetes Jaume March i Lluís d'Aversó.

Degut a les atencions que els prodigà el monarca de la Confederació Catalano-Aragonesa, fou qualificat aquest, per alguns historiadors, amb el sobrenom d'*Aimador de la gentilesa*.

El seu successor Martí l'*Humà*, seguí protegint-los, havent-hi indicis que així mateix ho féu aquell indigne Ferran d'Antequera, primer monarca d'altra nissaga.

La decadència de les Corts d'Amor tolosenques ben prompte començà, no mostrant-se esplendoroses, altra volta, fins al 1490, data en què la noble dama Clemència Isaura assegurà el seu sosteniment amb un quantiós legat.

Els motius d'aital decisió en la donzella, fou degut a la mort del seu aimant i, a l'ensem, perquè era devota de les tradicions que havien estat l'orgull i glòria de la seva Pàtria nadiua.

Quan a la capital del Llenguadoc es reconstituïa aquest gai costum, desapareixia per complert d'entre nosaltres, restant oblidat fins al segle XIX que a iniciativa

de catalans il·lustres, aimadors com Clemència Isaura, de les antigues gestes, i desitjosos de conrear les lletres nostres, bon xic descuidades en la susdita època, pogué instituir-se, per segona vegada, a Barcelona, celebrant tan grandiosa festa el dia primer de maig de l'inoblidable any 1859.

Fou un acte solemne, el qual tingué lloc en el venerable Saló de Cent, presidint-lo l'Excellentíssim Ajuntament en corporació, i essent batlle En Josep Santamaria, junt amb els set mantenedors, tots ells pulcres literats, i que eren: Milà i Fontanals (president), Antoni Bofarull (secretari), Víctor Balaguer, Rubió i Ors, Pons i Gallarza, Joan Cortada i Victorià Amer (vocals).

També hi assistiren el Bisbe, el Rector de la Universitat i representacions de moltes societats científiques i literàries.

El batlle obrí la festa amb una breu peroració, dient que els ciutadans que componien l'Ajuntament, com a representants que eren de Barcelona, cap i casal de Catalunya, sentien un especial interès en protegir tot quant fos en profit de la Pàtria i enaltiment de les seves lletres.

Després d'un sentit discurs que llegí el president, tractant de la importància de nostra llengua i una detallada memòria del secretari fent història de nostre passat gloriós, es procedí a l'obertura de plecs.

Va ésser guanyadora de la Flor Natural N'Elisabet Villamartin, per sa inspirada poesia *Clemència Isaura*, que era una lloança a la restauradora dels Jocs Florals a Tolosa.

La poetessa agraciada amb aquest premi, nomenat també d'Amor i Cortesia, elegí per a Reina de la Festa a Na Maria Mendoza de Vives, la qual ocupà l'estrada preferent.

L'Englantina, la Viola, els sis accèssits i tres distincions extraordinàries, foren repartides entre altres tants trobadors, els quals, amb llur col·laboració, donaren un marcat relleu a la simpàtica palestra.

Des de llavors ençà, els Jocs Florals continuen, i sempre amb més esplendor, havent nascut diverses institucions consemblants no sols a la Ciutat Comtal, sinó també en altres ciutats i viles de nostra terra que mercès a llur ferma constància, gaudim d'un positiu renaixement de l'idioma i la literatura, que són l'ànima i l'honor del nostre poble.

PERE QUERALTÓ I TOLOSA.

Les muntanyes de Catalunya

VII

SANT LLORENÇ DEL MUNT

AQUESTA muntanya, com un bell gegant d'esbelta talla, s'alça majestuosament sobre tots els cims pintorescos de la comarca del Vallès. Per a portar a terme aquesta excursió pot fer-se sortint de Terrassa o bé de Sabadell, si bé els dos camins són molt monòtons, fins que s'és a la mateixa muntanya.

Es diu si aquesta muntanya s'havia anomenat molt antigament Mont-alegre, cosa que quasi no s'ha pogut determinar, però sí té de cert una cosa, i és: Que la seva situació és molt pintoresca i l'extens panorama que es divisa des del cim no pot ésser més hermós ni més alegre.

El Cavall Bernat, és una roca ben dreta, si bé ja és molt dominada pels escaladors, i aquí podríem dir que és el primer replà de la muntanya; es veu, després d'un enorme espadat, unes roques amb formes molt estranyes i capricioses.

En conjunt es veu aquesta muntanya en molts diferents aspectes. Des del camí de Terrassa es veu com si fos una post i des del Cavall Bernat es veu en forma trencada i majestuosa.

Potser és l'única, aquesta, tan semblant en el bell Montserrat, si bé hi ha molta diferència, ja que es basa aquesta comparació solament amb la forma de les roques. Aquí aquestes són de pedra vermella, molt diferent de Montserrat.

Seguit amunt s'arriba al camí de la font Soleia. Aquest camí és molt bonic, ja que al cap de poc s'estreny i a un costat es veu un precipici que abans d'arribar al fons es divisa una enorme roca en forma de camell que en diuen la Castellassa.

Seguint aquest camí sempre bell en tots sos aspectes, s'arriba a la Soleia; tan sols hi ha un petit embassament d'aigua, la suficient per a proveir-ne un xic i al cap d'alguna estona pel mateix camí i davallant després per camins molt silvestres, s'arriba a la Cova de Santa Agnès.

Sant Llorenç del Munt. - La Castellassa.

Ara, en aquest indret, tan sols en resten algunes runes i un gran safareig d'aigua treballat a la mateixa pedra.

Antigament havia estat aquesta cova una capella, vivint-hi servidors de Déu. Data, segons indica un escut situat a la porta d'entrada, dels últims del segle XVI.

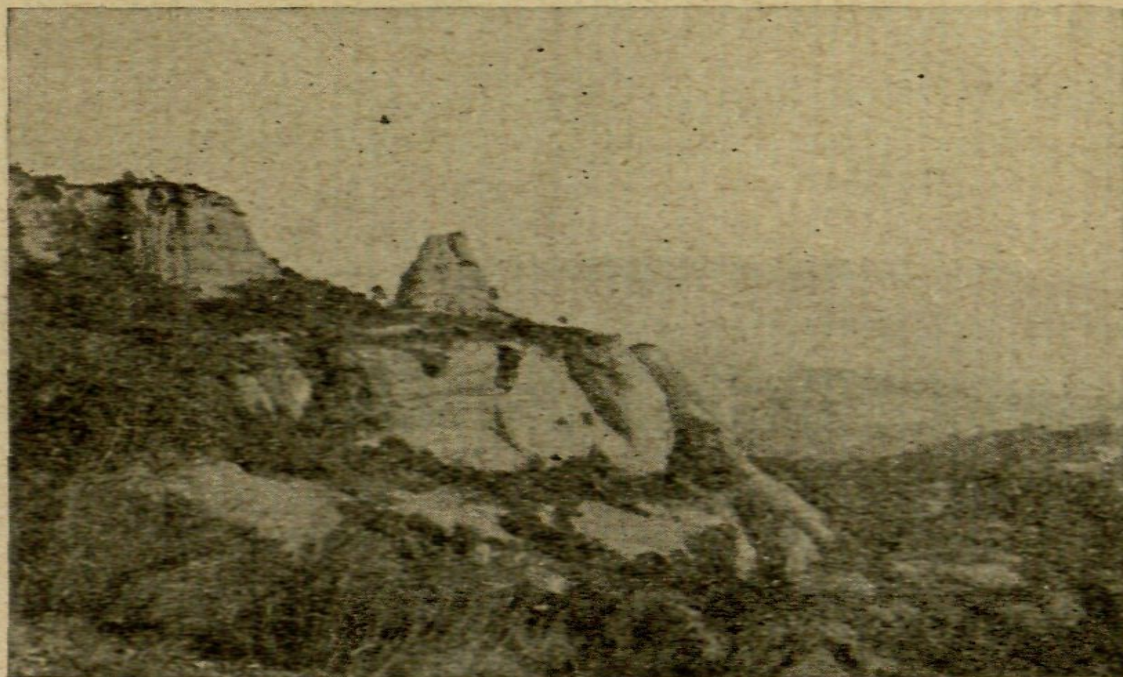
A l'any 1737 encara estava habilitada la capella per a la celebració de la santa missa. L'any 1776 es retirà l'altar; i cap a últims del segle passat estava guardada per un ermità que hi habitava amb la seva família, i aquest probablement l'abandonà quan la guerra de la independència.

Està en una situació molt enclotada.

Des d'aquest bell indret es va a la Cova del Drac, que no us en faré esment, ja que en el n.º 9 de CURIOSITATS DE CATALUNYA se'n parla extensament de la seva famosa llegenda.

Es troba després la Cova Simanya, la de més digna menció d'aquesta muntanya.

Diu Pi i Margall en una obra: "L'horrible obertura erissada de roques, informe, ampla, atrevida, elevada a la meitat de la muntanya, és l'arrogant façana de la cova, immensa simfonia de granet en què l'ànima concebeix lo aspre, lo tenebrós, lo horrible de la creació misteriosa... A més de caminar de quatre grapes i respirar fatigosament, una multitud d'aucells nocturns sacudeixen amb força ses ales negres, com qui aparta a qui penetra en mitg de les tenebres amb la llum, a qui elles li són enemigues. Però aquí s'ofereix un quadro misteriós i sublim.

Sant Llorenç del Munt. - Visió del Cavall Bernat.

Contempli's lo ric trepat de les roques, de quals puntes estan pendents líquides perles qui assoten amb lleuger impuls l'aigua de tres piques obra de la mateixa naturalesa. Escolteu la veu de les petites corrents i el cant dels negres aucells, mireu a través del referit capritxós treballat de la roca, no sembla que's vegi sinó sentat i descansant blanda, llanguidament, el geni de la nit, el peu colocat a la vora d'una pica, el cap sobre el bras que descansa i apoya a la roca; els ulls tancats, el cap coronat de rats penats que'l venten suaument amb les seves ales".

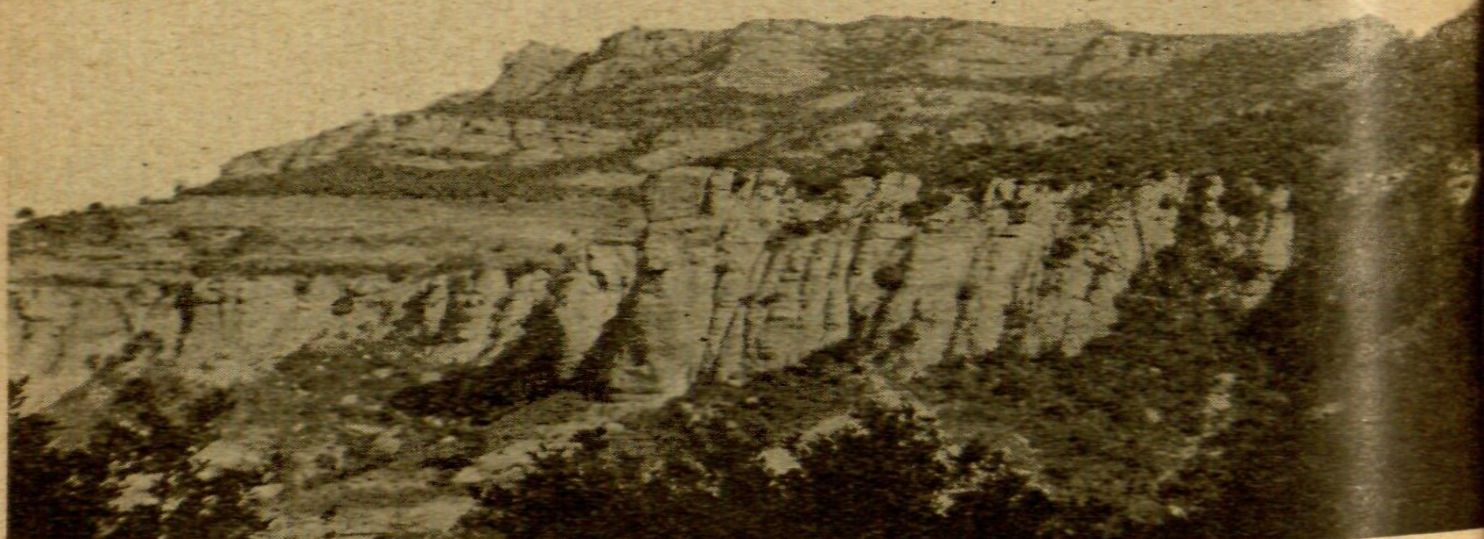
Això ens diu en Pi i Margall, entre altres coses, sobre aquesta cova Simanya.

Des d'aquesta cova es pot anar directament cap al cim de Sant Llorenç, corresponent al pic de La Mola, a 1.200 metres d'altitud. En aquest lloc s'hi aixeca un monestir construït l'any 800, aproximadament, i consagrat

solemnnialment, després de la seva reedificació, en 1064, pel bisbe Berenguer, a petició de Ramon Berenguer.

L'església està construïda amb pedra de la mateixa muntanya, que tingué son esplendor a mitjans del segle XVI, que després s'inicià la seva decadència, fins que el dia de Dijous Sant de l'any 1809, les tropes napoleòniques la profanaren, emportant-se'n tot el que hi havia de valor. Des d'aquesta feta, restà abandonada.

Aquest monestir en son principi era completament independent i lliure, però després de la seva consagració

Sant Llorenç del Munt. - Detall de la muntanya des del Cavall Bernat.

passa a dependre del Monestir de Sant Cugat del Vallès.

La vista que es domina des d'aquest lloc és extensa. Es veu molt a prop els inconfusibles turons del Montserrat, i al lluny la cordillera dels Pireneus; més ençà el Montseny, i tots els petits turons de la nostra costa, festejats sossegadament per l'aigua blava de la mar Mediterrània, i diuen que endinsant molt la vista en ella i si el dia és clar poden distingir-se clarament les illes de Mallorca; no obstant, jo, amb les vegades que hi he estat, no he tingut mai la sort de veure-ho.

J. NADAR I RIBAS.

Després d'un petit compàs d'espera, continuarem descrivint-vos els poètics Pireneus.

CATALANS NOTABLES

Antoni Gaudí i Cornet

AQUEST genial arquitecte, nasqué a la ciutat de Reus, el dia 25 de juny del 1852.

En la seva vida d'estudiant, ben sovint demostrava la seva rebellia als conceptes —per ell arcaics— amb què s'alliçonava la seva carrera d'arquitecte. Es formà en la seva professió a l'Escola d'Arquitectura de Barcelona, de la qual n'obtingué el títol en 1883, havent col·laborat ja durant els seus estudis amb els arquitectes Fontseré, en la reixa i cascada del Parc de Barcelona, i amb Villar, en el cambril de la Verge Bruna de Montserrat.

Tant es devia destacar el geni del nostre biografat, que tantost acabà la carrera, i per indicació del notabilíssim arquitecte Sr. Joan Martorell, fou encarregat de dirigir les

obres del colossal Temple Expiatori de la Sagrada Família, de Barcelona, quan encara es construïa la cripta, la qual enlllestí, amb notables variacions del projecte que es seguia de l'arquitecte diocesà Sr. Villar. Com no podia per menys de succeir, donat el seu caràcter d'artista, anorreà el projecte que es seguia pel temple, per tal de donar lloc al seu ingeni revolucionari a tot ésser-ho dins les normes arquitectòniques, i realitzar aquell projecte que ell s'havia format en la seva ànima innovadora, modelant a la realitat aquella idea nova que, com Jesucrist, venia a fer conèixer i plasmar en obres la seva realització. De fet, hom queda meravellat davant dels plànols de la Sagrada Família, per tot allò nou que es veu; per tot allò inaudit que l'autor capí; per tot allò que més sembla obra d'un titànic que d'un home tan senzill com era En Gaudí.

Mes, si no fos prou la Sagrada Família per a conèixer l'estil particular artístic d'En Gaudí, vegi's l'edifici inacabat del Passeig de Gràcia, conegut per la Pedrera; la casa Batlló, en la mateixa via; el Parc Güell, i moltes altres a senyalar.

Obra seva n'és també la restauració de la Catedral de Mallorca, en els finestrals de la qual, hi construï unes triples vidrieres que donen uns majestuosos colors de llum que causen admiració.

Són en bon nombre també els seus treballs per a ferro forjat, relícaris, creus, etc., que li donen una major vàlua al seu privilegiat talent, que, com molt bé diuen alguns dels seus biògrafs, es pot dir que fou un vertader Dant en l'art.

Aquella glòria catalana, però, es veié truncada en un accident dissortat, el dia 7 de juny del 1926, i traspassant els llindars de la immortalitat l'11 del mateix mes i any.

La seva ciutat nadiua, per tal d'homenatjar tan gran artista fill de Reus, donà el seu nom a l'ampli carrer de Sant Joan, en el qual hi nasqué.

UAB J. O. T.
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

AQUEST NÚMERO HA PASSAT PER LA CENSURA